

KNMG jaarverslag 2019

Samen voorop- en vooruitlopen

Koninklijke Nederlandsche
Maatschappij tot bevordering
der Geneeskunst

Inhoud

De stem van de arts

1

Steun in de praktijk

2

Arts en samenleving

3

Kwaliteit beroepsuitoefening

4

Kennis en debat

5

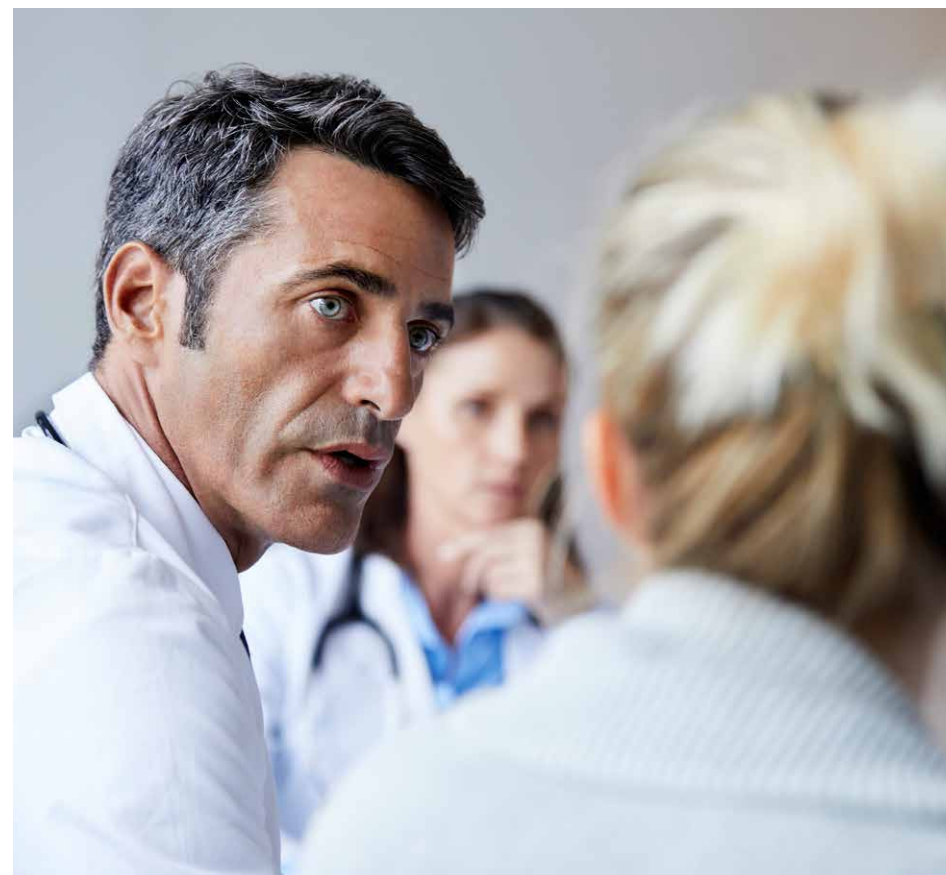
Onze mensen en organisatie

6

2019 in vogelvlucht

Ethische en juridische dilemma's bij euthanasie bij mensen die door dementie niet langer wilsbekwaam zijn. Een moderner toezicht op de medische vervolgoopleidingen. Aanpassingen in het tuchtrecht. Voor al deze discipline-overstijgende zaken, waar iedere arts mee te maken heeft, zet de KNMG zich in. Maar we kijken ook vooruit. Naar de rol van de arts in 2040 bijvoorbeeld. Hoe we omgaan met euthanasie bij dementie. En ook hoe we kwetsbare mensen in de samenleving kunnen ondersteunen. En we hopen dat nog jarenlang, in samenwerking met onze federatiepartners, voort te zetten.

Voorwoord

Voorop voor dokter en zorg

Zorgen dat de bijna 60.000 artsen en geneeskundestudenten in Nederland de beste zorg kunnen bieden. Dat is waar de KNMG zich dagelijks voor inzet. Al 170 jaar lang. De nieuwe slogan die we in 2019 kozen, sluit daar nauw op aan: **Voorop voor dokter en zorg.** Want dat is precies waar we op veel terreinen aan hebben gewerkt in het afgelopen jaar.

Stem laten horen

Zorgverleners werden overvallen door een aankondiging van het ministerie van VWS om verplicht het BIG-nummer te publiceren in allerlei uitingen: van websites en briefpapier tot op schermen in de wachtkamer. Met als gevolg overbodige administratieve lasten en kostenverspilling. Doordat de KNMG succesvol aan de bel trok, trok VWS het voorstel terug om er, samen met veldpartijen, nog eens naar te kijken. Maar we reageerden niet alleen reactief op politieke wetsvoorstellen en regelingen. We lieten ook proactief onze stem horen. Bijvoorbeeld met #artsenslaanalarm in de strijd voor tabaksontmoediging.

Steun aan artsen

Dagelijks zaten de medewerkers van de Artseninfolijn in 2019 klaar om dokters te helpen met allerlei praktijkvragen. Die liepen uiteen van informatieverstrekking aan derden tot echtscheiding en minderjarigen of omgaan met (verbale) agressie. Steun boden we ook door MijnRGS, het online systeem van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten, continu te verbeteren. Zo maken we het artsen en aiossen steeds makkelijker zich te (her)registreren.

Platform voor contact

Van pubquiz met inhoud tot symposium over slaap: sinds de districten in 2016 een nieuwe bestuursstructuur hebben, zagen we het aantal bijeenkomsten en deelnemers toenemen. Goed voor de onderlinge, regionale contacten en kennisuitwisseling. In het Artsenpanel peilden we daarnaast regelmatig de mening van artsen zodat we weten wat er speelt en waaraan behoefte is. Ook hoorden we veel tijdens evenementen als de Carrièrebeurs en natuurlijk ons jubileumcongres. En via Medisch Contact en de sociale mediakanalen is er steeds meer contact: niet alleen tussen ons en artsen, maar ook tussen dokters onderling.

Voorop en vooruit

We lopen niet alleen voorop voor dokter en zorg, maar ook vooruit. Zo zijn we in 2019 gestart met een brede discussie over de rol van de arts in 2040. Hoe ziet die eruit in een veranderende maatschappij? Hetzelfde geldt voor de verkenning naar het beroepsgeheim. Dat staat nu nog niet onder druk, maar dat kan met de ontwikkelingen als digitalisering en nieuwe technologische mogelijkheden, maar ook door de roep om gegevensuitwisseling in de zorg, zomaar het geval worden.

Dankzij het nauwe contact met onze federatiepartners en individuele dokters kunnen we de stem van de arts laten horen in het maatschappelijke en politieke debat. We kunnen artsen

praktisch ondersteunen bij juridische of ethische vragen en zorgen en ook kennis en debat aanjagen. En we blijven vooruit kijken. Want zoals astronaut (en arts) André Kuipers al zei op ons jubileumcongres: 'Hoe de toekomst eruit zal zien, weten we niet. Wel dat de ontwikkelingen doorgaan. Zowel in de ruimtevaart als in de geneeskunde.'

René Héman,
voorzitter artsenfederatie KNMG

Artsenfederatie KNMG vertegenwoordigt met haar 8 federatiepartners ruim 59.000 artsen en geneeskundestudenten.

1. De stem van de arts

In het politieke debat is de stem van de arts onontbeerlijk. In 2019 lieten we die stem horen door kritisch te kijken naar wetten en wetsvoorstellen, die soms hun doel voorbij schieten. Zoals de wet om verplicht het BIG-nummer overal te publiceren of het wetsvoorstel voor het Transparantieregister Zorg. Op zo'n moment kijken we hoe het anders en beter kan. Ook houden we de politiek scherp. Bijvoorbeeld met onze inzichten over hoe het medisch beroepsgeheim is te bewaken, nu en in de toekomst. Maar ook met onze oproep voor steviger maatregelen in tabaksontmoediging, en de focus in maatschappelijke discussies niet altijd op euthanasie te leggen, maar juist op levenseindezorg in de volle breedte.

Onrust over verplicht vermelden BIG-nummer

Overbodige administratieve lasten, gebrek aan vertrouwen en kostenverspilling: de verplichte publicatie van het BIG-nummer die het ministerie van VWS voor ogen heeft, leidt begin 2019 tot grote ergernis onder zorgverleners en een brandbrief van de KNMG. Ook het aangepaste voorstel van VWS is nog niet in kunnen en kruiken.

In maart lanceert het ministerie van VWS een regeling zonder dat het veld daarover is geraadpleegd. Dat veroorzaakt veel commotie: de KNMG neemt het initiatief om met 17 partijen een brandbrief te sturen. Daarop gaat VWS alsnog in gesprek.

Volgens het nieuwe voorstel van VWS hoeven BIG-nummers niet meer in facturen, op briefpapier en in 'andere media' te worden vermeld. Wel moet het nummer te

vinden zijn op websites, in digitale handtekeningen, in wachtkamers en wanneer daarom wordt gevraagd.

De KNMG kan zich samen met een grote groep beroeps- en brancheverenigingen vinden in de vermelding van BIG-nummers van zorgverleners bij namen op websites, in digitale handtekeningen en op verzoek. Verplichte vermelding in wachtkamers vinden de partijen echter ongewenst. Dat is de reactie van de KNMG, mede namens de overige partijen, op de internetconsultatie van VWS over het wijzigingsbesluit BIG-nummer, die tot 30 september openstond.

Officieel gaat dit besluit in op 1 januari 2021, maar VWS geeft ook aan dat deze datum wordt opgeschoven als dit door de coronacrisis noodzakelijk is. BIG-geregistreerde zorgverleners en hun werkgevers krijgen minimaal een half jaar de tijd om de verplichting te implementeren.

Beroepsgeheim staat niet onder druk

Aanpassingen in de Wet op de inlichtingen - en veiligheidsdiensten en zaken als Anne Faber en Thijs H.: het medisch beroepsgeheim is in 2019 regelmatig onderwerp van hevige mediadiscussie. Maar staat het onder druk en zo ja, op welke manier dan? Om antwoord te krijgen op die vragen voert de KNMG in het voorjaar van 2019 in samenwerking met De Reputatiegroep een uitgebreide omgevingsanalyse uit.

Tijdens de heimiddag in juli zijn de resultaten gepresenteerd aan het Federatiebestuur (FB), het Directeuren Overleg (DO) en de Algemene Vergadering (AV). Daaruit blijkt dat ondanks periodieke kritische geluiden en negatieve krantenkoppen, de KNMG in de bescherming van het medisch beroepsgeheim meer vrienden heeft dan vijanden. Belangrijke partijen her- en erkennen het nut en de noodzaak van het medisch beroepsgeheim. Zij zien de KNMG ook als de partij om het beroepsgeheim te beschermen.

Maar daarmee is het verhaal nog niet uit. Want de bescherming vormt

de komende tijd, zeker gezien ontwikkelingen als digitalisering en nieuwe technologische mogelijkheden, een behoorlijke uitdaging. Nu al ervaren artsen grote druk op het medisch beroepsgeheim. Dat wordt ingegeven door eigen handelingsverlegenheid en druk van instanties als zorgverzekeraars, advocaten, gemeenten om (delen van) medische dossiers te overhandigen. Alle partijen worstelen met de uitvoering.

De belangrijkste conclusies:

- ▶ Het beroepsgeheim als zodanig staat niet onder druk.
- ▶ Artsen ervaren grote druk op het medisch beroepsgeheim. Dat wordt voornamelijk ingegeven door eigen handelingsverlegenheid en druk van instanties om (delen van) medische dossiers te overhandigen. Er is behoefte aan voorlichting en uitwisseling/bespreking van actuele casuïstiek.
- ▶ Politici onderstrepen de waarde van het medisch beroepsgeheim, maar handelen anders zodra zich incidenten voordoen of er partijbelangen spelen.
- ▶ Andere partijen vinden de KNMG de partij om op te treden ter bescherming van het beroepsgeheim vanuit het perspectief van

de zorg van de toekomst. Zo nemen nieuwe technologische mogelijkheden een grote vlucht. Deze ontwikkelingen hebben (op termijn) impact op het medisch beroepsgeheim.

▶ [Het dossier Beroepsgeheim](#)

Voorop voor dokter en zorg

Veel artsen zijn betrokken geweest bij het bedenken van de slogan 'Voorop voor dokter en zorg' die de KNMG in april 2019 lanceert. Die vat precies samen wat de KNMG wil betekenen voor dokters én voor de zorg.

Om iedere patiënt de beste zorg te geven, gaat de KNMG samen met artsen en onze federatiepartners al 170 jaar voorop voor dokter en zorg. Dat doen we door samen met artsen voorop te lopen in het goed uitoefenen van het beroep, het bespreekbaar maken van taboes of gevoelige onderwerpen en het bieden van steun bij ethische en juridische dilemma's. Voorzitter René Héman: 'Daarnaast gaan we voorop voor dokter en zorg bij nieuwe wet- en regel-

geving. Met altijd die afweging: is het werkbaar voor de dokter én goed voor de kwaliteit van de zorg?

Bij de uitwerking van de slogan in diverse communicatiemiddelen, zoals video's, banners en een advertentiereeks vertellen artsen uit verschillende specialismen wat zij vanuit de praktijk ervaren en verwachten van de KNMG.

“Voor ethische dilemma's in mijn vak, zoals jongensbesnijdenis zonder dat daar een medische reden voor is, zoek ik contact met de KNMG”

- Michael van Balken, uroloog

In gesprek over maag-denvlies(herstel)operaties

De KNMG ging in 2019 samen met de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie & Gynaecologie (NVOG) in gesprek met het ministerie van VWS. Minister De Jonge heeft namelijk in antwoord op Kamervragen in april 2019 aangegeven dat hij 'in gesprek is met artsen over onder andere het gebruik van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' om een mogelijk verbod op dit soort operaties te realiseren. De KNMG volgt de lijn van de NVOG tegen een verbod, omdat dit juridisch, ethisch en praktisch problematisch is.

Steverige kritiek op wetsvoorstel Transparantieregister

Ernstige twijfel aan de noodzaak en de proportionaliteit: de KNMG reageert in juni 2019 uiterst kritisch op het initiatiefwetsvoorstel van Tweede Kamerlid Lilianne Ploumen over het Transparantieregister Zorg. Dit doet de KNMG samen samen met de beroepsvereniging Verzorgenden Verpleegkundigen (V&VN) en de Nederlandse

Associatie Physician Assistants (NAPA).

Het wetsvoorstel dat farmaceutische bedrijven en leveranciers van medische hulpmiddelen verplicht om alle betalingen van 50 euro of meer aan zorgverleners te melden, gaat veel verder dan de huidige verplichtingen tot transparantie, geregeld in de gedragscodes van de stichting Code Geneesmiddelen-reclame (CGR) en de Gedragscode Medische Hulpmiddelen (GMH). Dit heeft grote consequenties voor artsen.

De KNMG, V&VN en NAPA onderschrijven het doel van het wetsvoorstel: patiënten moeten erop kunnen vertrouwen dat geneesmiddelen of hulpmiddelen die zij krijgen, gekozen zijn omdat ze medisch gezien op dat moment de beste keuze zijn. Maar de KNMG en bovenstaande partners twijfelen of een meldplicht de burger/patiënt werkelijk meer inzicht geeft in de financiële relaties en of de kans op oneigenlijke beïnvloeding van beroepsbeoefenaren werkelijk verder wordt beperkt. Bovendien, gaf de KNMG aan, is het voorstel lastig uitvoerbaar en zou een dergelijke nieuwe wet mogelijk

zorgen voor een grote toename van de administratieve lasten voor zorgprofessionals.

De KNMG is in gesprek gegaan met Ploumen over de gevolgen voor zorgprofessionals en hoe deze te tackelen in een aangepast voorstel.

#Artsenslaanalarm tegen roken

Met een petitie, 150 persoonlijke videoboodschappen aan alle 150 leden van de Tweede Kamer en veel aandacht in de (sociale) media kan niemand eromheen: het pleidooi van meer dan 150 artsen om

scherpe maatregelen te nemen oor tabaksontmoediging.

Minder verkooppunten van tabak en de prijs fors omhoog. Daarvoor pleiten meer dan 150 artsen in een persoonlijke videoboodschap voorafgaand aan het Tweede Kamerdebat over het Preventieakkoord. KNMG-voorzitter René Héman en kinderlongarts Noor Rijkers bieden op 2 juli namens de artsen een petitie met deze oproep aan de vaste commissie voor VWS aan. Er zijn veel Kamerleden bij de aanbidding van de petitie aanwezig. In september is het Nationaal Preventieakkoord aangenomen.

Artsenslaanalarm in 2e kamer

‘Er waren veel Kamerleden bij de aanbieding van onze petitie aanwezig. Dat geeft vertrouwen dat de politiek na de zomer een krachtige keuze zal maken voor een rookvrije generatie’

- René Héman, voorzitter KNMG

Likes en media-aandacht

De filmpjes van de artsen worden massaal gelikt en geretweet en krijgen de nodige media-aandacht van onder meer Pauw, Hart van Nederland en bij BNR. René Héman: ‘Het is goed om te zien dat we met zoveel mensen hopen dat de Tweede Kamer nu echt doorzet met scherpe maatregelen voor tabaksontmoediging. Elk jaar starten 27.000 kinderen met roken. Dat moet echt stoppen!’

► [Het dossier tabaksontmoediging](#)

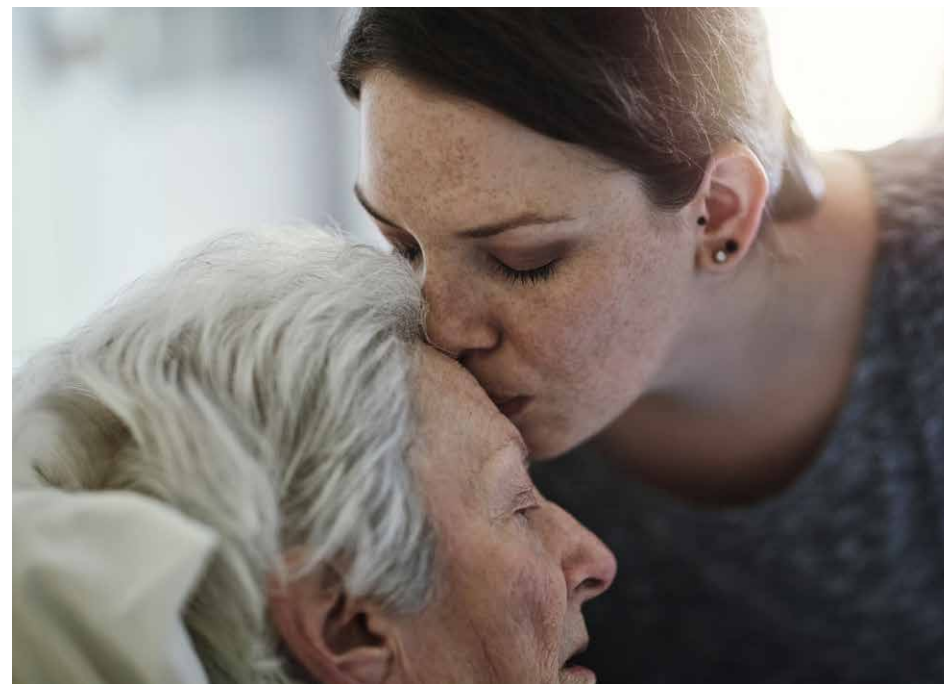

150 artsen van #artsenslaanalarm

Oproep: verlaag instroom geneeskundeopleiding

De Geneeskundestudent dringt er in december bij het ministerie van VWS op aan om het advies van het Capaciteitsorgaan te volgen om minder studenten toe te laten tot de geneeskundeopleidingen. Artsenfederatie KNMG en de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD) steunen deze oproep.

Het Capaciteitsorgaan komt driejaarlijks met een advies over de instroom in de geneeskundestudie en de vervolgoopleidingen. Al sinds 2013 adviseert het Capaciteitsorgaan de instroom van 2.900 studenten per jaar te verlagen naar maximaal 2.700 studenten. Daarnaast adviseren ze om meer opleidingsplekken te creëren voor specifieke geneeskundige specialismen. Zo zijn er bij de sociale- en ouderengeneeskunde al tekorten, of zijn deze in de toekomst

te verwachten. Er zijn andere maatregelen nodig om de instroom in de vervolgoopleiding te stimuleren, zoals meer aandacht in de basisopleiding voor deze specialismen.

Meer studenten aannemen voor de basisopleiding lost dit vraagstuk niet op. Wel ondervinden geneeskundestudenten de negatieve gevolgen van een te hoge instroom als het gaat om de kwaliteit van de artsenopleiding.

‘Focus breder op levenseindezorg’

Geef artsen de ruimte en het vertrouwen om patiënten met levens-eindevraagstukken de beste zorg en begeleiding te bieden. Verleg de maatschappelijke en politieke focus naar levenseindezorg in de volle breedte in plaats van enkel op euthanasie te focussen. Dit is de overkoepelende boodschap die de KNMG namens alle artsen meegaf

‘Euthanasie is slechts één van de mogelijkheden van begeleiding en zorg rond het levenseinde. Ook zonder euthanasie kan een levenseinde waardig zijn’

- René Héman, voorzitter KNMG

aan de Tweede Kamer voor het Algemeen Overleg Medische Ethiek op 4 december.

► [Het dossier Levenseinde](#)

Wet zorg en dwang niet aangepast

Het offensief van de KNMG, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), Nederlandse Vereniging Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (NVAVG) en Vereniging van Specialisten ouderengeneeskunde

Verenso heeft niet mogen baten: de aanpassing op de Wet zorg en dwang is in per 1 januari 2020 ingegaan. De bestaande functie van de BOPZ-arts wordt daarin vervangen door een Wzd-functionaris, niet per se een arts. Deze ziet toe op de toepassing van onvrijwillige zorg bij verstandelijk gehandicapten en mensen met dementie.

De KNMG wilde een medische toets bij dwangtoepassing borgen en vroeg om uitstel van de implementatie van de Wet zorg en dwang. Dat is niet gelukt. Ook heeft de minister geen gehoor gegeven aan de gezamenlijke oproep van branche- en beroepsorganisaties om de implementatie van de wet uit te stellen. Wel heeft de minister in een brief aan de Kamer een overgangsjaar aangekondigd.

Diverse partijen werken momenteel aan handreikingen voor professionals en zorgorganisaties. De KNMG richt zich vooral op het toegankelijk maken van de beschikbare informatie, handreikingen en praktijkdilemma's. Daarnaast ondersteunt de KNMG artsen via de Artseninfo-lijn bij de toepassing van de nieuwe wet in de praktijk.

2. Steun in de praktijk

Van het uitwerken van praktijkdilemma's bij een (v)chtscheiding tot aandachtspunten bij het opstellen van een wilsverklaring. En van informatie voor artsen over de impact van de Brexit tot goede informatie op de KNMG-website over onderwerpen als het levenseinde of SCEN. De KNMG werkt op veel manieren aan praktische steun voor artsen.

Grote verbeteringen voor MijnRGS

Sinds 1 april 2019 profiteren artsen en opleiders van verbeteringen in MijnRGS, het online systeem van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialististen (RGS). Zo is nu het nu mogelijk om:

- een buitenlandse stage op te voeren
- een stage buiten het eigen specialisme (vrije stage) op te voeren

- bij een onderbreking van de opleiding het deeltijdpercentage aan te geven

En opleiders minder vaak door te klikken om een opleidingsschema goed te keuren.

Sinds het najaar van 2019 is het bovendien mogelijk bezwaar te maken tegen een (her)registratiebesluit van de RGS via MijnRGS. Voorheen moest een arts schriftelijk bezwaar indienen en ook de bewijsstukken schriftelijk aanleveren. Ook kan een arts nu eenvoudig in MijnRGS volgen waar in het proces de behandeling van het bezwaar zich bevindt. Voor dit project heeft het ministerie van VWS subsidie beschikbaar gesteld.

Lees meer:

- [MijnRGS](#)
- [De laatste verbeteringen op een rij](#)

Levenseinde-informatie kan beter

Wat voor informatie zoeken artsen over het onderwerp levenseinde? Waar halen ze deze vandaan? Welke rol speelt de KNMG-website hierin en hoe wordt deze informatie gewaardeerd?

Niemand kan deze vragen beter beantwoorden dan onze eigen achterban. Daarom hebben we half

april een tiental artsen geïnterviewd voor een gebruikersonderzoek. De uitkomsten van deze interviews zijn de basis voor een online enquête (kwantitatief onderzoek) onder het KNMG-Artsenpanel. Op basis van de bevindingen van deze twee onderzoeken volgt een voorstel voor een verbeterde inrichting van de website.

[Bekijk hier een korte compilatie van de interviews](#)

Nieuw jasje voor SCEN-website

SCEN krijgt in juni een gloed-nieuwe website. Met herschreven informatie en een andere structuur. Voordat de website live is gegaan, is de inhoud getest bij artsen en SCEN-artsen. Op deze manier willen we beter aansluiten bij de behoefte van de verschillende bezoekers: SCEN-artsen, aanvragend artsen en geïnteresseerden in de SCEN-opleiding.

Daarnaast werkt SCEN aan een nieuw en toekomstbestendig SCEN-register. Dit doen we om het register minder foutgevoelig te maken en registratie en herregistratie voor artsen te vereenvoudigen. Het nieuwe register sluit zoveel mogelijk aan bij MijnRGS. Om dit project mogelijk te maken, is subsidie aangevraagd bij VWS.

Tot slot herziet een projectgroep van docenten en KNMG-medewerkers in 2019 de opleiding tot SCEN-arts. De nieuwe opleiding gaat in 2020 van start. Naast basistheorie en vaardigheden voor SCEN-artsen, is er straks meer aandacht voor actuele ontwikkelingen op het gebied van

euthanasie. En bijvoorbeeld discussies over voltooid leven en euthanasie bij dementie.

[Bekijk hier de vernieuwde website](#)

Vragen bij (v)chtscheiding

Wie beslist over de behandeling van een minderjarig kind? Hoe werkt toestemming bij gescheiden ouders of ouders die het niet eens worden? En aan wie mag je welke informatie geven? Vragen over (v)chtscheidingen staan bij de KNMG Artseninfolijn al jaren onbetwist op nummer één. De KNMG-wegwijzer Toestemming en informatie bij behandeling van minderjarigen die in juli is verschenen, geeft antwoord op veel vragen en vervangt de Wegwijzer Dubbele Toestemming uit 2011.

- [Praktijkdilemma's bij echtscheiding](#)
- [KNMG-wegwijzer Toestemming en informatie bij behandeling van minderjarigen](#)

Nieuwe versie gedragscode Elektronische Gegevensuitwisseling

Sinds september is er een nieuwe versie van de gedragscode Elektronische Gegevensuitwisseling in de Zorg (EGiZ). Deze helpt zorgaanbieders, zoals (huis)artsen, apothekers, ziekenhuizen en samenwerkingsverbanden bij het goed invullen van de patiëntenrechten rond informatieverstrekking en toestemming bij het elektronisch uitwisselen van patiëntgegevens. Daarnaast geeft de gedragscode richting aan de beveiliging van patiëntgegevens en verheldering van verantwoordelijkheden.

Lees meer:

► [Samenvatting van de gedragscode](#)

ABS-artsen zet in op bewustwording

ABS-artsen biedt hulp aan artsen en hun omgeving bij problematisch middelengebruik en verslaving. In 2019 belden 22 artsen voor zichzelf en 32 mensen uit de omgeving van een arts. Ook belden 13 andere mensen (zoals andere zorgprofessionals) voor advies.

De KNMG is een samenwerking aangegaan met U-center om de kwaliteit van de dienstverlening van ABS-artsen op lange termijn te borgen. De werkzaamheden van het steunpunt van ABS-artsen worden door U-center uitgevoerd. ABS-artsen blijft een programma van de KNMG.

Naast het steunpunt is ABS-artsen in 2019 een bewustwordingsproject gestart gericht op het bespreekbaar maken van problematisch middelengebruik en verslaving in de zorgsector. Hiervoor worden een toolkit, e-learning en onderwijsmodule ontwikkeld. Mensen met een verslaving durven zich vaak – uit angst of schaamte – niet over hun ziekte te uiten. Door zorgprofessionals vroegtijdig een helpende hand te bieden, worden de gezondheid van

de zorgprofessional en de patiëntveiligheid geborgd. Wolfgang Schlack, hoogleraar anesthesiologie in Amsterdam UMC, locatie AMC, weet uit eigen ervaring hoe belangrijk dit is.

“Ik ben maar gewoon een leidinggevende die hiermee in aanraking is gekomen. Juist door die ervaring weet ik hoe belangrijk het is om je hand uit te steken naar je collega”

Wolfgang Schlack

Daarnaast is op initiatief van de KNMG door de landelijke brancheorganisaties (NFU, NVZ, GGZ Nederland) en beroepsverenigingen (o.a. KNMT, KNMP) een brede beweging in de zorg in gang gezet met als gezamenlijk doel dat verslaving als behandelbare ziekte wordt gezien én hiernaar wordt gehandeld.

Lees meer:

- [Programma ABS-artsen](#)
- [Interview met Wolfgang Schlack](#)
- www.abs-artsen.nl

ABS-artsen verhuist

ABS-artsen blijft een programma van de KNMG, maar na acht jaar brengt de KNMG het steunpunt van ABS-artsen onder bij zorgorganisatie U-Center. U-Center verzorgt sinds half november 2019 alle contacten met het expertteam van ABS-artsen en het monitoringprogramma. De ontwikkeling van het steunpunt van ABS-artsen vond in de startfase bij de KNMG plaats om kwaliteit te borgen en het taboe te doorbreken.

Alle informatie over ABS-artsen blijft te vinden via abs-artsen.nl.

Brexit voor dokters

Het hele jaar hangt de 'Brexit' in de lucht. Maar de gevolgen van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie zijn in 2019 nog niet bekend voor artsen en specialisten die in het Verenigd Koninkrijk werken, daar hun artsen- of specialistendiploma hebben behaald of daartoe plannen hebben, of juist met een Nederlands diploma in het VK werken. De RGS zet verschillende werksituaties op een rij.

► [Bekijk de meest actuele informatie per scenario en werksituatie](#)

Hoe schrijf je een wilsverklaring (of niet)?

Op de Dag van de Wilsverklaring, die de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde (NVVE) organiseert op 5 oktober, zet de KNMG vier belangrijke aandachtspunten op een rij over de wilsverklaring:

punten op een rij over de wilsverklaring:

- bespreek de verklaring altijd met de arts
- beschrijf bij voorkeur de wens(en) in eigen woorden
- actualiseer de verklaring regelmatig en
- pas op met te hoge verwachtingen van het schriftelijk euthanasieverzoek. Een schriftelijk euthanasieverzoek geeft immers geen recht op euthanasie.

In de column 'Waarom ik geen wilsverklaring heb' beschrijft KNMG-ethicus Gert van Dijk zijn 'mislukte' pogingen om dit document op te stellen. Die levert veel instemmende reacties van artsen op.

Jong Talent-prijzen voor twee geneeskundestudenten

Shanaya Theunissen (Maastricht University) en Oumaima Aajoud (Vrije Universiteit Amsterdam) winnen de Jong Talent Aanmoedigingsprijs 2019. Zij ontvangen deze prijs op 25 november 2019 van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen (KHMW).

'Je talent en tijd niet alleen inzetten voor je studie, maar ook maatschappelijk verdient onze waardering en aanmoediging'

- KNMG-directeur Astraia Rühl

Shanaya zet zich maatschappelijk in als reanimatie-instructeur bij Taskforce QRS Maastricht en geeft vrijwillig reanimatielessen op middelbare scholen, de universiteit en aan particulieren. Oumaima was betrokken bij de #Metoo campagne van de faculteit geneeskunde. Daarnaast was ze projectvoorzitter van Eten bij de arts. Het doel van dit project was om studenten laagdrempelig in contact te brengen met artsen, waardoor ze in staat waren om te netwerken en vragen te stellen over specialisaties.

De KNMG vindt het belangrijk om jonge, maatschappelijk betrokken geneeskundestudenten aan te moedigen en een podium te bieden. De afgelopen vier jaar heeft de KNMG dat gedaan door de Jong

Talent Aanmoedigingsprijs te sponsoren. Voor 2020 zijn we samen met De Geneeskundestudent aan het bekijken hoe we nog meer kunnen betekenen voor deze talenten en hoe we ook andere geneeskundestudenten kunnen stimuleren hun talenten maatschappelijk in te zetten.

Aandacht voor tolkenvoorziening

De KNMG ondertekent samen met andere organisaties op Human Rights Day op 10 december 2019 een oproep van de Johannes Wierstichting waarin aandacht wordt gevraagd voor tolkenvoorziening in de zorg (en niet alleen in de ggz). De oproep vraagt om het ontwikkelen van een kwaliteitsstandaard Taalbarrières in de Zorg en het Sociaal Domein op de Meerjaren-agenda te plaatsen.

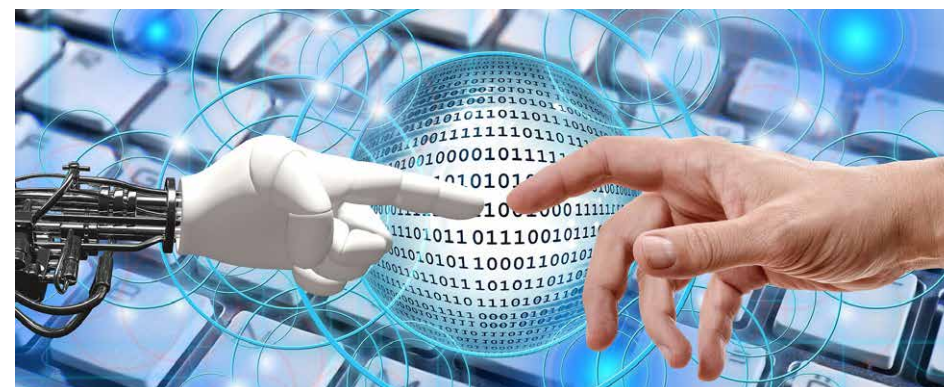
3. Arts en samenleving

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben hun weerslag op het werk van artsen. Wat voor invloed hebben technologische vernieuwingen, artificiële intelligentie en robots bijvoorbeeld op de manier waarop de zorg zich ontwikkelt? Of trends als meer regionale samenwerking en meer zorg op afstand? De KNMG begint daarom een brede discussie over de rol van de arts in 2040. Maar ook ondersteunt de KNMG bij complexe vraagstukken die dilemma's, vragen en zorgen met zich meenemen, zoals euthanasie bij dementie.

Op naar de arts van 2040

In 2040 zien de samenleving en de gezondheidszorg er heel anders uit dan nu. Wat betekent dit voor de rol van de arts, zijn kernwaarden en zijn verhouding tot de samenleving? Om voorop te lopen voor dokter en zorg, kijkt de KNMG in 2019 al vooruit. Het doel: een visie ontwikkelen waarin de beste zorg kan plaatsvinden, ook in de toekomst.

Wat is in 2040 een dokter? Hoe gaan we om met professionaliteit en autonomie? Wat is de toegevoegde waarde van een dokter? En zijn er nog wel dokters nodig? Dit soort vragen en kwesties komen aan bod tijdens een eerste dialoog over de dokter in 2040 tijdens de gezamenlijke heimdag van het Federatiebestuur (FB), het Directeuren Overleg (DO) en de Algemene Vergadering (AV) in de zomer van 2019. Deelnemers kijken vanuit

algemene maatschappelijke trends en te verwachten ontwikkelingen in de zorg naar welke kwesties en dilemma's dat oproept. Deze inspirerende gesprekken hebben tot doel een stevige visie te ontwikkelen die (toekomstig) artsen, politici, beleidsmakers en partners laat zien hoe de KNMG werkt aan de toekomst. Half oktober gaan ook artsen, technisch geneeskundigen, patiënten, apothekers, een leefstijlcoach en andere bij de zorg betrokken professionals over de rol van de arts in 2040 met elkaar in gesprek. Verder organiseert de KNMG een prijsvraag voor artsen, ai-ossen en studenten geneeskunde met de vraag om een toekomstschets.

Lees meer over

- [De rol van de arts van de toekomst](#)
- [Bezoek de website Arts in 2040](#)

Strafzaak euthanasie bij dementie

Voor het eerst sinds het van kracht worden van de euthanasiewet heeft een arts zich voor de strafrechter moeten verantwoorden voor een uitgevoerde euthanasie. De patiënt had vergevorderde dementie en was ten tijde van de euthanasie niet meer wilsbekwaam.

Richting

De strafrechter oordeelt op 11 september 2019 dat de specialist ouderengeneeskunde de euthanasie zorgvuldig heeft uitgevoerd. In onze berichtgeving en in mediaoptredens heeft de KNMG laten weten opgelucht te zijn dat het Openbaar Ministerie heeft besloten tegen deze uitspraak geen hoger beroep in te stellen.

Het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg had in maart al een waarschuwing opgelegd. De berisping die het Regionaal Tuchtcollege eerder had opgelegd, is

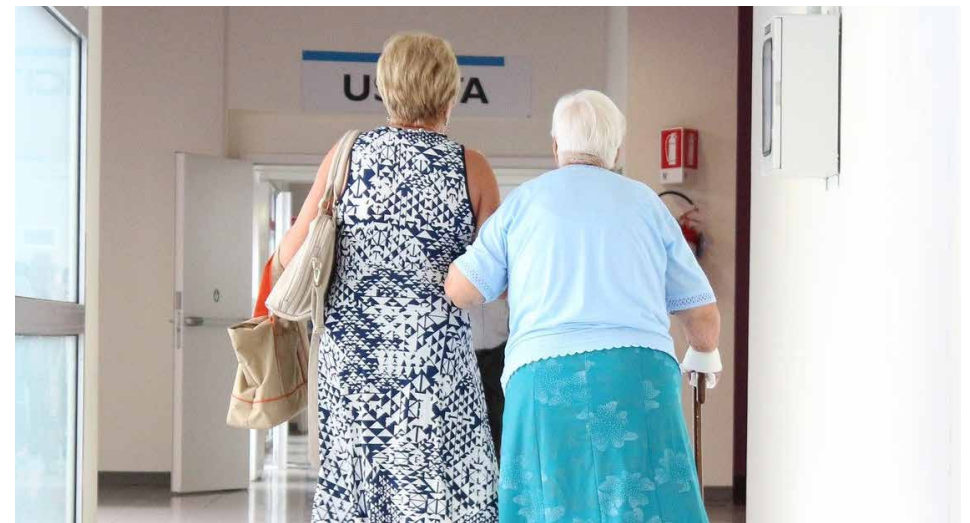
daarmee van de baan. Het tuchtcollege oordeelde onder meer dat de schriftelijke wilsverklaring van patiënte (te) onduidelijk was en dat de arts ten onrechte geen poging had ondernomen om vooraf met patiënte te spreken over de euthanasie. De KNMG liet weten dat het goed is dat de rechter zo oog toont voor het ingewikkelde dilemma waarmee de arts werd geconfronteerd.

Inmiddels heeft de Hoge Raad op 21 april 2020 bepaald dat een arts volgens de wet euthanasie mag uitvoeren bij een patiënt met vergevorderde dementie. Ook als

de patiënt niet meer in staat is om een eerder schriftelijk euthanasieverzoek te bevestigen. Er moet dan wel sprake zijn van uitzichtloos en ondraaglijk lijden. Uiteraard moet ook aan alle overige vereisten van de euthanasiewet zijn voldaan. De overwegingen die de uitspraken bevatten, neemt de KNMG mee in het project Euthanasie bij dementie.

Lees meer

- [Een artikel met uitleg over de zaak en de beide procedures](#)
- [Gevolgen van de uitspraak van de Hoge Raad](#)
- [Stand van zaken KNMG-project Euthanasie bij dementie](#)

KNMG-project: Euthanasie bij dementie

Wat doe je als iemand met een schriftelijk euthanasieverzoek zegt: 'Wie, ik dood? Nee hoor dokter!' Of als iemand met gevorderde dementie een schriftelijk euthanasieverzoek heeft, maar niet lijkt te lijden?

Artsen, naasten en patiënten staan regelmatig voor dit soort dilemma's. De KNMG wil daarom met het project 'Euthanasie bij dementie' tot een visie komen die dokters houvast geeft om samen met patiënten en hun naasten tot goede afwegingen te komen over euthanasie in de verschillende fases van dementie. Zo organiseert de KNMG in maart 2019 twee rondetafelgesprekken. Aan de hand van casus gaan experts vanuit ethisch, juridisch en maatschappelijk perspectief en afgevaardigden van maatschappelijke, beroeps- en patiëntenorganisaties met elkaar in gesprek over euthanasie bij dementie.

Visie ontwikkelen

In de zomer doet de KNMG een kwantitatief onderzoek om inzicht te krijgen in wat voor standpunten en visies er bij artsen leven op het gebied van euthanasie en dementie. Daarnaast zet de KNMG een enquête uit via het Artsenpanel met als hoofdvraag: hoe aanvaardbaar vindt u euthanasie bij mensen met dementie in verschillende fases? Daarin geven 835 artsen hun mening, waaronder 205 artsen die ervaring hebben met een euthanasieverzoek van mensen met dementie.

De uitkomsten van deze peiling worden ook gebruikt bij de gesprekken met de focusgroepen. Deze vinden aan eind van 2019 plaats. Het doel van de focusgroepen is om inzicht te krijgen in de besluitvorming van artsen bij een euthanasieverzoek van een patiënt met dementie. Daarnaast brengt dit de behoefte van artsen aan ondersteuning op dit terrein in kaart. De visie euthanasie en dementie gereed in het najaar van 2020.

Hoge Raad laat waarborgen euthanasiewetgeving in stand

De Hoge Raad oordeelt half april dat de veroordeling van Albert Heringa voor het hulp bieden bij zelfdoding aan zijn hoogbejaarde moeder in stand blijft. Met die uitspraak bevestigt de Hoge Raad dat hulp bij zelfdoding alleen door artsen mag worden uitgevoerd, op voorwaarde dat is voldaan aan de zorgvuldigheidseisen van de euthanasiewet.

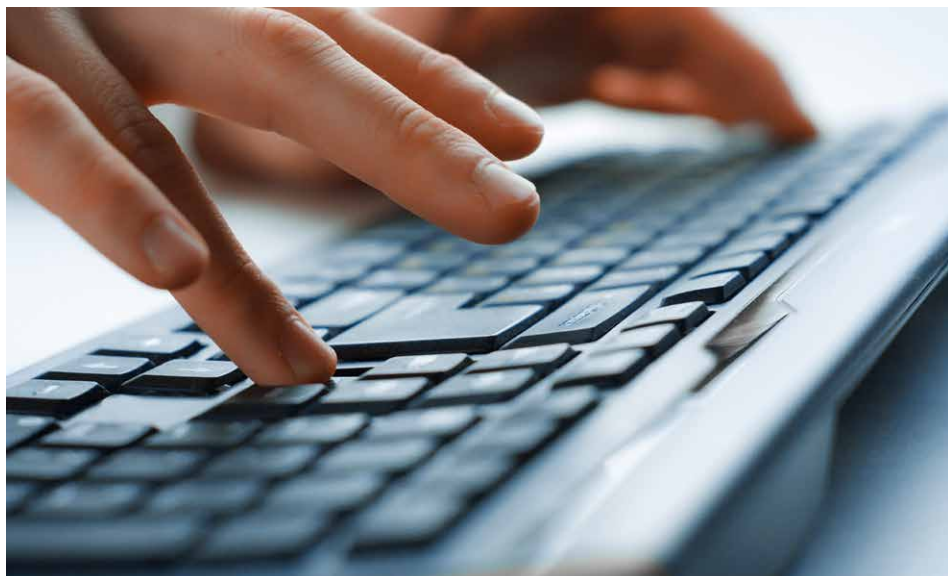
Belangrijk want, zo stelt de KNMG, de huidige euthanasiewet biedt veiligheid voor patiënten. Bijvoorbeeld omdat het hen beschermt tegen druk van buitenaf, of tegen een besluit dat in een opwelling genomen is. De betrokkenheid van artsen is daarbij cruciaal, onder meer omdat zij toetsen of er echt geen andere hulp meer mogelijk is. Door het systeem van onafhankelijke consultatie vooraf en toetsing achteraf, is er bovendien tijdens het hele proces transparantie en maatschappelijke controle.

Verkenning naar patiëntgeheim

De KNMG ondersteunt het pleidooi van initiatiefnemer Patiëntenfederatie die een verkenning van het ministerie van VWS wil naar het instellen van een **patiëntgeheim**. Patiënten ervaren soms druk om medische gegevens te delen. De KNMG wil dat als patiënten zelf hun medische gegevens beheren, dat deze goed beschermd zijn.

4. Kwaliteit beroepsuitoefening

Toezicht op vervolgoopleidingen moderniseert

Sinds 1 januari 2020 geldt er nieuwe regelgeving van het College Geneeskundige Specialismen (CGS) voor vervolgoopleidingen. Al vanaf maart 2019 bereidt de Registratiecommissie Geneeskundig Specialismen (RGS) de veranderingen voor.

Zo komt het toezicht van de RGS meer op afstand te staan en gaat het meer uit van vertrouwen, verbetering en verantwoordelijkheid. De overgang naar het nieuwe stelsel vindt geleidelijk plaats en heeft een pragmatische insteek. In het Project Implementatie Erkenningenbesluit CGS (kortweg

PIEC) gaat het vooral om de manier waarop de RGS straks het reguliere toezicht uitvoert, hoe de evaluatiebezoeken worden ingericht, welke randvoorwaarden gaan gelden voor rapportages, hoe het regionaal visiteren voor cluster 2 wordt ontwikkeld en hoe het intensieve toezicht wordt ingericht.

Om betrokkenen te informeren, organiseert de RGS in 2019 en begin 2020:

- ▶ trainingen bij alle plenaire visitatiecommissies (PVC's).
- ▶ informatiebijeenkomsten
- ▶ een symposium op het MMV-congres

▶ [Lees hier elke stappen er nog meer zijn gezet](#)

Voorbereid op regionaal visiteren

De RGS start in 2019 het project regionaal visiteren, dat parallel loopt aan het project PIEC. In dit concept ligt de focus niet op één instelling, maar een hele Onderwijs- en Opleidingsregio (OOR). Eind januari 2019 heeft de RGS vanuit het project Instellingsvisitaties een invitationaal georganiseerd. Instellingen, opleiders en visitatoren hebben hierin vooruit gekeken naar regionaal visiteren als volgende stap in de modernisering van het toezicht.

Een belangrijk onderdeel van de aanpak is dat regionaal visiteren 'bottom-up' en op maat wordt ontwikkeld. Dit om te borgen dat de RGS in haar toezicht zo goed mogelijk

aansluit op de ontwikkelingen in het veld en rekening houdt met de grote verscheidenheid in de wijze waarop individuele opleidingen zijn georganiseerd. Om die reden is deelname aan regionaal visiteren vrijwillig.

▶ [Lees meer over Regionaal visiteren](#)

Tuchtrecht ondergaat belangrijke wijzigingen

Het tuchtrecht kent sinds 1 april 2019 belangrijke wijzigingen. Zo worden berispingen en boetes alleen nog gepubliceerd als de tuchtrechter dat besluit – iets waar de KNMG zich al jaren hard voor maakt. Daarnaast worden eenvoudige klachten sneller afgehandeld door een voorzittersbeslissing. Verder kunnen klagers

“De KNMG roert zich sinds jaar en dag in de discussies rondom het tuchtrecht. Er is al veel ten goede veranderd, maar we zijn er nog niet”

- adviseur gezondheidsrecht
Anneloes Rube

vanaf nu gebruikmaken van een tuchtklachtfunctionaris die adviseert over het opstellen en wijzigen van de klacht. Tot slot zijn de KNMG en haar federatiepartners niet meer betrokken bij de benoemingsprocedure van leden-artsen van de tuchtcolleges. Vanaf nu plaatst het tuchtcollege een openbare advertentie, bijvoorbeeld in MedischContact, als er een vacature is voor een arts lid-beroepsgeenoot.

► [Het dossier Tuchtrect](#)

CGS kijkt vooruit

Het huidige stelsel van opleidingsplannen en regelgeving moet zich aanpassen op het veranderende zorglandschap. In de notitie 'Het zorglandschap verandert, het specialismenlandschap verandert mee' beschrijft het College Geneeskundige Specialismen (CGS) in april uitgangspunten en perspectieven voor een adaptief landschap van specialismen en profielen in de context van de veranderende zorg, zorgvraag en populatie.

Ontwikkelingen als multimorbiditeit, vergrijzing, patiëntenparticipatie en voortschrijdende technologie

hebben effect op de (organisatie van) de zorg. Het huidige stelsel van geneeskundige specialismen en profielen is niet flexibel genoeg om in die ontwikkelingen mee te kunnen gaan. Het CGS, dat de regels opstelt voor de opleidingen en (her)registratie van profielartsen en specialisten, beschrijft in deze notitie de mogelijkheden die het ziet voor veranderingen van het huidige stelsel. Het CGS gebruikt de notitie onder meer als discussiestuk in de overleggen met zijn stakeholders.

► [Lees hier de notitie](#)

RGS gaat anders om met gegevensverstrekking

De Visie gegevensverstrekking RGS uit 2016 krijgt in 2019 een update. Aanleiding hiervoor is de inwerking-treding van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in mei 2019, vragen van derden om (historische) registerinformatie en de wijziging van de Wet BIG in 2019 met onder meer de modernisering van het tuchtrecht. In juni 2019 legt een commissie voorstellen voor herziening van de Visie voor om veilig met (persoons)gegevens om

te blijven gaan. Na bespreking in de RGS en vervolgens het Federatiebestuur KNMG wordt de herziene visie in het najaar vastgesteld. Daarna volgt de invoering in de organisatie.

E-book over palliatieve zorg

Om patiënten en hun naasten te ondersteunen bij hun vragen over palliatieve zorg, brengt Patiëntenfederatie Nederland samen met Palliatieve Zorg Nederland en de KNMG in juni een e-book over palliatieve zorg en de verschillende

mogelijkheden uit. De tekst is gebaseerd op het Kwaliteitskader palliatieve zorg en sluit aan op de VWS-campagne *Ik heb te horen gekregen dat ik doodga. Maar tot die tijd leef ik*.

Breed draagvlak uitgangspunt voor herziening richtlijn

In 2019 werkt de KNMG samen met veel zorgprofessionals aan de herziening van de KNMG-richtlijn Palliatieve sedatie. De KNMG en IKNL vinden een breed draagvlak voor de richtlijn belangrijk. In de

richtlijncommissie zitten daarom artsen, verpleegkundigen en apothekers. Vanuit de artsen nemen deel: het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), de Nederlandse Internisten Vereniging (NIV), de Nederlandse Vereniging voor Anesthesie (NVA), de Nederlandse Vereniging voor Neurologie (NVN), de Nederlandse Vereniging voor Cardiologie (NVVC), de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose (NVALT), de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie (NVKG), Vereniging van Specialisten ouderengeneeskunde Verenso en de KNMG.

De conceptversie van de richtlijn wordt verder voorgelegd aan betrokken beroeps-, wetenschappelijke en patiëntenverenigingen. Naar verwachting is de richtlijn eind 2020 gereed. De commissie analyseert de resultaten van de knelpuntenenquête en kijkt naar juridische aspecten ten aanzien van de reikwijdte van de richtlijn. Daarbij valt te denken aan de te hanteren leeftijdsgrens en de eventuele uitbreiding van betrokkenheid van beroepsbeoefenaren.

► [Het dossier Palliatieve sedatie](#)

Samenwerking voorkomt inzagerecht werkaantekeningen

Succesvolle samenwerking tussen de KNMG en alle federatiepartners voorkomt in september dat burgers persoonlijke werkaantekeningen van artsen mogen inzien.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) wil op haar website publiceren dat het recht van burgers op inzage in de eigen persoonsgegevens (AVG) ook geldt voor persoonlijke werkaantekeningen van artsen. Met duidelijke voorbeelden van noodzakelijke persoonlijke werkaantekeningen kunnen de KNMG en de federatiepartners echter overtuigend beargumenteren dat kennisneming van deze aantekeningen door patiënten zowel voor artsen als patiënten onwenselijk is.

De AP geeft persoonlijke werkaantekeningen daarom nu dezelfde status geeft als interne notities. Persoonlijke werkaantekeningen blijven daarmee uitgezonderd van het inzagerecht. Op dit moment loopt een Artsenpanel-onderzoek om precies inzicht te verwerven in hoe verschillende artsgroepen persoonlijke werkaantekeningen gebruiken.

'Arts, maak een weloverwogen afweging over griepvaccinatie'

Artsen hebben de vrijheid om de keuze te maken om zich wel of niet te laten vaccineren tegen de griep. 'Maar', zegt KNMG-voorzitter René Héman op 11 november tijdens de Nationale Griepdaggap op een minisymposium van de Nederlandse Influenza Stichting: 'ik vind dat zij dit weloverwogen moeten doen. Want artsen hebben een bijzondere verantwoordelijkheid: om goed voor zichzelf én voor hun patiënten te zorgen.' In zijn speech vertelt hij welke argumenten hij tegenkomt bij zijn collega-artsen, wat artsen volgens hem nodig hebben om een afgewogen beslissing te maken en welke afweging hij zelf maakt.

5. Kennis en debat

Van districtsavonden tot de nieuwsbrief van het CGS en de RGS, en van het interactieve platform Medisch Contact tot het Instagram-account van Arts in Spe: op allerlei manieren onderhoudt de KNMG contact met artsen. Dit nauwe contact leidt tot meer kennisuitwisseling en debat.

KNMG-THEMA AANTAL BIJeenKOMSTEN

Beroepsgeheim	9
Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld	3
Dilemma's rond het levenseinde	1
Districtentour René Héman	2

betekenen?' En tijdens een districtsbijeenkomst in Sittard staat het thema 'Verslaving in beeld' centraal.

De Masterclass Arts en Financien van de Zorg, georganiseerd door district Utrecht samen met de Nza, was erg populair. En Pub-quizes zijn een nieuwe rage aan het worden in de districten. In 2019 werden er drie georganiseerd (een vierde moest worden gecancelled).

Districten

In 2019 organiseren de 16 districten in totaal 72 bijeenkomsten. Daarvan zijn er 13 in samenwerking met het KNMG-bureau, over de thema's Beroepsgeheim, Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld en dilemma's rond het levenseinde. KNMG-voorzitter René Héman gaat tijdens de KNMG-districtentour in twee districten in gesprek over de vraag 'Wat houdt u professioneel bezig en wat kan de KNMG hierin

In januari is er de workshop 'Communicatie voor districtsbestuurders' in de Domus Medica, waar vragen voorbijkomen als: 'hoe krijgen we meer deelnemers naar onze themabijeenkomsten?' en 'wat betekent de AVG voor onze communicatie in de districten?'

Verder heeft het KNMG Districten Platform heeft een nieuwe voorzitter, Bregtje Hermans. Zij geeft samen met KNMG-voorzitter René Héman een interview over de nieuwe rol en positie van de districten. Zo gaat de financiering van activiteiten plaatsvinden via federatieve bijdragen, wanneer in de loop van 2020 de reserve van de districten is uitgeput.

► [Meer over de districten](#)

'Sinds de nieuwe structuur worden er goede districtsbijeenkomsten georganiseerd waar steeds meer deelnemers op afkomen'

- voorzitter KNMG Districten Platform
Bregtje Hermans

Chillen met de LAD en KNMG

Tijdens het evenement 'Talking Medicine', dat De Geneeskundestudent op 19 januari organiseert in de Jaarbeurs Utrecht, zijn de KNMG en de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD) aanwezig met een gezamenlijke stand. Studenten kunnen hier een moment voor zichzelf pakken in een massagestoel. Communicatieadviseur Marjolein Dekker: 'Voor ons een mooie aanleiding om ondertussen te vertellen wat de LAD en KNMG doen en hoe wij artsen (in spe) ondersteunen bij veilig en gezond werken.'

Pop-up café over herregistratie-eisen

In een 'pop-up café' van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialismen (RGS) en het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) krijgen waarnemend huisartsen in maart uitleg over de nieuwe herregistratie-eisen voor huisartsen. Waarnemende huisartsen ervaren de herregistratie-eisen vaak als extra belasting. Tijdens de avond sloeg de stemming om van ergernis naar begrip.

► [Lees verder over de nieuwe herregistratie-eisen en het pop-up café in het verslag](#)

► [KNMG Artsenpanel](#)

KNMG Artsenpanel laat van zich horen

Met in totaal acht onderzoeken heeft het KNMG Artsenpanel in 2019 veel van zich laten horen. Naast zeven onderzoeken van de KNMG zelf, maakte ook de E-Health-monitor van NictiZ gebruik van ons artsenspanel.

Over deze onderwerpen werd het Artsenpanel ingezet:

- Terughoudendheid euthanasie
- Beroepsgeheim
- E-Health monitor (NictiZ)
- Euthanasie bij dementie
- Webdossier levenseinde

- Persoonlijke werkaantekeningen
- Verslaving en middelengebruik bij artsen (ABS-artsen)
- Tuchtrect

De KNMG benut het panel om de mening van artsen te peilen over actuele zaken, zoals de vermeende terughoudendheid van artsen bij het uitvoeren van euthanasie en de plannen van het ministerie om patiënten ook inzage te geven in de persoonlijke werkaantekeningen van artsen.

Dit soort onderzoeken helpt onze beleidsafdeling om onze activiteiten, lobby en standpunten te baseren op wat artsen belangrijk vinden en in de dagelijkse praktijk ervaren. Zo weten we bijvoorbeeld dat slechts één op de tien onder-vraagde artsen voordelen ziet in het delen van persoonlijke werkaantekeningen met patiënten.

Naast raadplegingen op basis van actualiteit is het artsenspanel ook ingezet in lopende projecten, zoals de analyse met betrekking tot het Beroepsgeheim, het project Euthanasie bij dementie, de bewustwordingscampagne van ABS-artsen en de activiteiten in het kader van tuchtrect.

Het jaar van Medisch Contact in vogelvlucht

Ook in 2019 heeft Medisch Contact weer aan relevantie, impact en bereik gewonnen. Zo is het totaal aantal volgers op onze diverse social media-kanalen over de honderdduizend gegaan en is het aantal unieke bezoeken van onze website voorbij de 4,5 miljoen gekomen. Verder zagen we in de loop van het jaar een gestage groei in het aantal ingezonden artikelen en reacties.

In februari heeft gynaecoloog Bertho Nieboer het hoofdredacteurschap overgenomen van huisarts Hans van Santen, die deze functie zeven jaar heeft ingevuld. Er werd eind 2018 op een feestelijke manier

afscheid genomen van Van Santen, waarna adjunct-hoofdredacteurs Evert Pronk en Robert Crommentuyn een aantal maanden de honneurs waarnamen.

Medio 2019 werd een groot lezersonderzoek verricht en met bijna zesduizend respondenten konden we rekenen op veel goede input. Medisch Contact werd weer meer gelezen en iets hoger gewaardeerd ten opzichte van de laatste peiling in 2017. De lifestyle-bijlage Geniet kon echter op minder waardering rekenen, waarna eind 2019 is besloten hier na drie jaargangen en 11 edities mee te stoppen.

Op multimediagebied werd gestart met een pilot van podcasts in de serie "10 minuten met...". In deze serie van korte interviews werden onder andere Minister Hugo de Jonge, topsporter en arts Epke Zonderland en orthopedisch chirurg en musicus Boni Rietveld ondervraagd op hun drijfveren, persoon-

lijke reflecties op de zorg en toekomstvisie. Podcasts zullen ook in de aankomende jaren onze aandacht houden en de verwachting is dat ze een vaste plek gaan innemen in onze media-uitingen.

Met een volledig nieuwe invulling van het programma vond in november opnieuw het MC-symposium De Dokter en De Dood plaats. Dit keer was voor de fraaie schouwburg in Zwolle gekozen en met ruim 200 bezoekers was het een geslaagde editie. Er was ruimte voor discussie, inhoudelijk waren de thema's divers en met forensisch patholoog Frank van de Goot hadden we een boeiende openingsspreker geboekt. Indrukwekkend was ook het slotverhaal van huisarts Mirjam Willemsen, aangezien zij vertelde over haar eigen ervaringen van advance care planning als longkankerpatiënte.

Mede dankzij Medisch Contact hebben diverse onderwerpen landelijk veel aandacht gekregen. Zo is bijvoorbeeld door columnist en huisarts Jos van Bommel het onderwerp van massaal opiatengebruik stevig op de agenda gezet, hetgeen Minister Bruins actie tegen het gebruik deed ondernemen. Ook hadden we een indringende repor-

tage vanaf de trauma-afdeling van het UMC Utrecht in de nasleep van de tramaanslag in Utrecht. Verder brachten we spraakmakende interviews met Minister Hugo de Jonge, ex-DSW-topman Chris Oomen en verslavingsarts en ervaringsdeskundige Audrey Beckers. Onze eindejaarsspecial ging over muziek en de lezersoproep toonde weer eens dat veel dokters in hun vrije tijd met instrument of zang in balans proberen te blijven. Een prachtig interview met schrijfster en musicus Anna Enquist gaf de special een fraai randje.

Op www.artsinspe.nl nam het aantal bloggers toe tot ruim 20, waarmee we een mooie spreiding hebben van studenten, coassistenten en ANIOS'en. De databank van de landelijke voortgangstoets vormt nog steeds een belangrijke stroom van bezoekers naar de website.

Themabijlagen:

- [Longgeneeskunde](#)
- [Arbeids- en verzekeringsgeneeskunde](#)
- [De muziekspecial](#)

Ontbijtje in het Mauritshuis

Voor de zesde keer organiseerde Medisch Contact de woensdag na Prinsjesdag het Ontbijt met de minister in het Mauritshuis. Minister Bruins geeft in 2019 het Mauritshuis voor een gezelschap van beslissers in de zorg, Kamerleden en prominente artsen, een toelichting op de beleidsagenda van het ministerie van VWS. Na Bruins spreken ook voorzitter van De Geneeskundestudent Amir Abdelmoumen, LAD-voorzitter Suzanne Booij en voormalig bestuursvoorzitter Chris Oomen van zorgverzekeraar DSW. De aanwezige genodigden maken na de optredens en bij de afsluitende koffie ruim gebruik van de mogelijkheid vragen te stellen aan de minister.

Carrièrebeurs helpt studenten op weg

Dé gids voor jouw medische toekomst. Met deze belofte promoot de KNMG de Carrièrebeurs bij geneeskundestudenten en basisartsen. De Carrièrebeurs, in 2019 voor het eerst gezamenlijk georganiseerd door de KNMG en De Geneeskundestudent, vindt plaats op 5 oktober 2019 in NBC Congrescentrum Nieuwegein.

Het programma was speciaal ingestoken op studenten geneeskunde die bezig zijn met hun loopbaan, solliciteren en voor de keuze staan welke vervolgstap ze willen maken na de geneeskundestudie. Ruim 650 geneeskundestu-

dent en basisartsen deden inspiratie op en kregen praktische tips. Er was genoeg te doen: zo waren er twintig inhoudelijke sessies, zeven sprekers en één theatervoorstelling. En op de beursvloer natuurlijk volop gelegenheid om vragen te stellen aan de aanwezige 350 opleiders, aiossen en andere partners.

Kijk de dag terug in
▶ [beeld en geluid](#) of
▶ [lees het verhaal van een deelnemer](#).

Jubileumcongres: KNMG 170 jaar

De KNMG bestaat in 2019 170 jaar. Dat vierden we met een gevarieerd, bruisend en geaccrediteerd jubileumcongres op dinsdag 5 november. Onder het thema **Dokter in verandering** keken we samen met 750 deelnemers naar wat de afgelopen 170 jaar de geneeskunde hebben gebracht, waar we nu staan en waar we naartoe gaan. Het programma bestond uit een uitgebreid plenair programma en drie rondes met keuze uit 25 workshop- en inspiratiesessies. Het congres werd opgebouwd rond vier thema's: 'de dokter en de

maatschappij', 'de dokter en de kwetsbare patiënt', 'de dokter en de technologie' en 'zorg voor de dokter'. Onder de sprekers waren onder meer: astronaut en voormalig arts André Kuipers, professor medische geschiedenis Mart van Lieburg en bestuurder Marian Kaljouw van de Nederlandse Zorgautoriteit.

Deze feestelijke bijeenkomst gemist, of nog even nagenieten? Lees de speciale themabijlage van Medisch Contact: KNMG 170 jaar, blader door de presentaties of bekijk de twitter-impressie van de dag.

'Euthanasie is geen ja/nee sticker'

Deze uitspraak uit de column van ethicus Gert van Dijk van de KNMG deed in november nogal wat stof opwaaien. Het was zijn antwoord op de oproepen vanuit de VVD en het Humanistisch Verbond dat artsen opener over euthanasie zouden moeten zijn, bijvoorbeeld door op hun website aan te geven hoe ze tegen euthanasie aankijken. Zijn uitleg over waarom artsen dat niet op deze manier doen, riep veel bijval op.

Website KNMG druk bezocht

Artsen en andere belangstellenden bezoeken steeds vaker de online kanalen van de KNMG. De website steeg van 2,8 miljoen naar ruim 3,3 miljoen paginaweergaven, met meer dan een miljoen unieke bezoekers. Nieuwsberichten en specifieke pagina's als het Weigeringsbriefje trekken veel publiek, maar artsen regelen er bijvoorbeeld ook hun herregistratie. Zo had de pagina over MijnRGS 97.000 bezoekers.

Nieuwsbrieven

Naast de website ontvangen ook ruim 61.000 abonnees de tweewekelijkse KNMG-nieuwsbrief en is er veel belangstelling voor de nieuwsbrieven van SCEN en Actueel gezondheidsrecht. In deze laatstgenoemde wekelijkse nieuwsbrief staan opvallende relevante gezondheidsrechtelijke ontwikkelingen op gebied van wet- en regelgeving en rechtspraak, wekelijks opgesteld door de gezondheidsjuristen van de KNMG.

TOP -10 VAN BEST BEZOCHTE PAGINA'S

1	Homepage
2	Wat is MijnRGS
3	GAIA - voor Artsen
4	Palliatieve sedatie (webdossier)
5	Herregistreren
6	Over GAIA
7	Rechten minderjarigen (webdossier)
8	Geneeskundige verklaring (webdossier)
9	Over de RGS
10	Zoekresultaten

Sinds 2018 publiceren het College Geneeskundige Specialismen (CGS) en de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) elk kwartaal een gezamenlijke kwartaal-nieuwsbrief van met een overzicht van de activiteiten van het CGS (regelgeving) en de RGS (uitvoering en toezicht).

► [Aanmelden voor een of meer nieuwsbrieven](#)

Sociale media

Tot slot neemt het aantal lezers op de sociale media steeds verder toe.

CIJFERS ONLINE KANALEN 2019

WEBSITE

	2019	2018
Paginaweergaven	3.400.000	2.700.000
Sessies	1.800.000	1.400.000
Bezoekers	1.100.000	900.000

SOCIAL MEDIA

	TWITTER	LINKEDIN	FACEBOOK	INSTAGRAM
01-jan	15514	6355	1415	0
31-dec	16128	9218	1608	114
Toename	614	2863	193	114
Stijgings%	4,0%	45,1%	13,6%	∞

CIJFERS MEDISCH CONTACT ONLINE 2019

WEBSITE

	2019
Paginaweergaven	18.859.553
Sessies	8.392.217
Bezoekers	4.762.554

SOCIAL MEDIA

Twitter	24.397 volger
Facebook likes (?)	12.221 volger
LinkedIn	62.489 volger
Instagram (artsinspe)	2.073 volgers 846(AiS)
Soundcloud	120 volger

6. Onze mensen en organisatie

Voorop voor dokter en zorg: niet alleen de nieuwe slogan van de KNMG, maar ook het doel waar de medewerkers van de KNMG zich dagelijks voor inzetten. We namen in 2019 afscheid van collega's, maar mochten ook zestien nieuwe mensen verwelkomen. Sommige kosten vielen lager uit, terwijl andere inkomsten juist stegen. Ook was er een aantal meevallers.

Bestuur en directie

Het federatiebestuur van de KNMG bestaat sinds 1 september 2017 uit vier bestuurders die samen de federatiepartners van de KNMG vertegenwoordigen op clusterniveau. Naast voorzitter René Héman bestaat het bestuur uit Carin Littooi die de huisarts- en ouderengeneeskunde en geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten vertegenwoordigt, Christiaan Keijzer, vertegenwoordiger van de medisch-specialistische geneeskunde, en Sylvia van der Burg-Vermeulen namens de sociaal geneeskundigen. De voorzitters van de acht federatiepartners, die tot nu toe het bestuur vormden, vormen de leden van de Algemene Vergadering. Astraia Rühl is sinds maart 2017 algemeen directeur.

Onze medewerkers

Wie zijn onze medewerkers? In 2019 werken in totaal 124 medewerkers bij de KNMG. Daarvan werken 58 medewerkers bij Opleiding & Registratie, 22 medewerkers bij Medisch Contact, 25 medewerkers bij Beleid & Advies en 19 medewerkers bij Directie, Staf en Ondersteuning. Het grootste deel van de medewerkers werkt voor het organisatieonderdeel Opleiding & Registratie. O&R houdt zich bezig met de (her)registratie van aiossen, geneeskundig specialisten en profielartsen en de erkenning van opleidingen en opleiders. De activiteiten van de RGS worden gefinancierd vanuit registratiegelden, het CGS wordt gefinancierd door een subsidie van het ministerie van VWS

Nieuw bij de KNMG

Met de arbeidsmarkt volop in beweging mag de KNMG mag in 2019 zestien nieuwe medewerkers verwelkomen, verspreid over verschillende afdelingen. Zo is onder andere per 1 september de nieuwe vaste bestuurs- en directiesecretaresse **Evelyn Koopman** begonnen. Het nieuwe hoofd Opleiding & Registratie **Edith van der Bent** is in oktober gestart en hoofd Communicatie & PA **Michel van Baal** op 18 november. En per

januari 2020 verwelkomen
we coördinator ICT **Jan Egbert
Harsveld van der Veen**.

Hoofdredacteur Medisch Contact

Met meer dan 10.000 pageviews voor zijn redactioneel 'Collegae', legt de nieuwe hoofdredacteur van Medisch Contact in maart 2019 de lat direct op een ongekend hoog niveau. Bertho Nieboer (1977) studeerde geneeskunde in Nijmegen en is nog altijd verbonden aan het Radboudumc, waar hij staflid obstetrie en gynaecologie is en promovendi begeleidt. De eerste maanden van zijn hoofdredacteurschap sinds 1 februari heeft hij benut om samen met de redactie te kijken welke ontwikkelingen er nodig zijn om de aansluiting bij de lezer te behouden en te versterken.

Nieuwe voorzitter en vicevoorzitter voor CGS

Het CGS heeft sinds april 2019 een nieuwe voorzitter en vicevoorzitter. Jan Dirk Beugelaar volgt als voorzitter Fedde Scheele op, die na een lange staat van dienst is gestopt bij het CGS. Beugelaar is huisarts in

Lelystad, lid van het CGS sinds augustus 2014 en sinds april 2016 vicevoorzitter van het CGS. Frank Smeenk is gekozen tot nieuwe vicevoorzitter van het CGS. Smeenk is longarts in het Catharina-ziekenhuis Eindhoven en bijzonder hoogleraar Kwaliteitsbevordering medisch specialistische vervolgopleidingen aan de Universiteit Maastricht. Hij is lid van het CGS sinds maart 2013.

Nieuw personeels- informatiesysteem

Per 1 januari 2020 is het nieuwe personeelsinformatiesysteem MijnKNMG in gebruik genomen. Iedereen is geïnformeerd over de gebruiksmogelijkheden hiervan en maakt daar volop gebruik van. Dit geldt ook voor de app. Zo hebben medewerkers nu onder meer digitaal toegang tot hun salarisstroken, kunnen zij declaraties indienen en hebben zij inzage in hun eigen dossier.

Leren en ontwikkelen

Als één van de uitwerkingen van de KNMG-visie op leren en ontwikkelen hebben we, samen met medewerkers uit de verschillende teams,

gesprekken gevoerd met diverse trainingsbureaus over incompany trainingen. De eerste maanden van 2019 hebben diverse collega's met veel enthousiasme meegedaan aan de trainingen feedback, timemanagement, gezond werken, presenteren & overtuigen en de online training modern Nederlands. In de tweede helft van het jaar stonden trainingen gepland zoals adviesvaardigheden, strategisch omgevingsmanagement, piramideschrijven en klantgericht e-mailen en telefoneren.

Aansluitend bij het jaar van de ontwikkeling van medewerkers (2018) willen we nu de KNMG versterken met een modern functiehuis. Aan de basis daarvan ligt een gezamenlijke visie op het functiehuis van de toekomst. In een tweetal bijeenkomsten zijn we in 2019,

samen met medewerkers, bezig geweest deze visie te verkennen. Voor de zomer van 2020 wordt het nieuwe generieke functiehuis uitgerold binnen het bureau.

Op orde in nieuwe werkomgeving

Sinds 2017 is de KNMG overgegaan op nieuwe werkplekken in een kantoortuin. De overstap verliep voorspoedig, en de laatste knelpunten zijn in 2019 opgepakt. Met het nemen van geluidshinderbeperkende maatregelen en het doen van aanpassingen voor het klimaat is de herinrichting van het KNMG-kantoor afgerond.

De bureaus hebben inmiddels een definitieve plek en de kleine overlegruimten, de zogenaamde mikromaxen, eveneens. Verder zijn er 12 stilteplekken in de C-vleugel. In de andere vleugels zijn aanpassingen gedaan om geluidshinder te beperken. Tot slot heeft de bestaande kunst een nieuwe plek gekregen en hebben we er een kunstwerk bij, de lopende vrouw van beeldhouwer Hans Bayens. Van zijn hand is ook de zwangere vrouw die in de Hippocrateszaal staat. De lopende vrouw

heeft de KNMG in bruikleen gekregen van de weduwe van de kunstenaar.

Verder huurt de KNMG sinds april huurt de KNMG een dertigtal extra parkeerplaatsen van parkeergarage De Cope, gevestigd aan de overzijde van de Domus Medica. Hiermee verlichten we de steeds groter wordende parkeerdruk voor onze medewerkers en ons bezoek enigszins.

Beleid onder de loep

Het Arbo- en verzuimbeleid, verzuimcijfers, het BHV-plan en psychosociale arbeidsbelasting zijn onder de loep genomen in een nieuwe Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E). Omdat de werkomgeving van de KNMG ingrijpend is veranderd het afgelopen jaar, voldeed de

bestaande RI&E niet meer. Daarom heeft de KNMG in januari 2019 een RI&E laten uitvoeren die kijkt naar hoe veilig en gezond de werkomgeving is. Ook de resultaten van de werkplekevaluatie en het medewerkersonderzoek zijn meegenomen in de RI&E.

Bescherming van persoonsgegevens

Het Privacy Informatie Team (PIT) van de KNMG heeft de opdracht om privacybeleid op te stellen dat voldoet aan Algemene Verordening Gegevensbescherming. De KNMG belegt het toezicht op het naleven van de wet intern. Daarvoor is een functionaris opgeleid voor de Gegevensbescherming die als zodanig is aangemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

Financiën

Het resultaat van de verenigingsactiviteiten is in 2019 hoger dan begroot. Dit komt onder andere door de hoger dan begrote advertentie-inkomsten bij Medisch Contact en hogere dekking op subsidieprojecten. Tegelijkertijd

vielen de niet-personele exploitatiekosten lager uit dan begroot, zowel qua ICT en huisvestings- communicatie- als bureaunkosten. De personele kosten lagen min of meer op begroting. De tijdelijke vacatures ten gevolge van personele wisseling, zwangerschapsverlof of langdurige ziekte zijn binnen de begroting opgevangen door tijdelijke inhuur van externen.

Het 170-jarig KNMG congres en overige lustrumactiviteiten zijn groots gevierd. De daarmee hoger gemoeide kosten zijn opgevangen dankzij meer ontvangen gelden door het grotere aantal bezoekers van het congres.

Herbestemmen middelen

Het positieve resultaat geeft ruimte tot het bestemmen van een deel hiervan voor gewenste ontwikkelin-

gen en bestemmingen die passen in de ontwikkeling en beleid van de organisatie en niet specifiek zijn opgenomen in de exploitatiebegroting van 2020.

Verder is een deel van het resultaat is gebruikt om de continuïteitsreserve en de vervangingsreserve voor toekomstige investeringen op te bouwen, in lijn met de uitgangspunten van het gewenste structurele lange termijn vermogen gebaseerd om een risicoanalyse.

Opleiding & Registratie

Ook het resultaat van Opleiding & Registratie was gunstiger dan begroot. Ook hier waren de personele kosten conform begroting, maar vielen met name de kosten van de diverse kwaliteits- en veldwerkprojecten (herinrichting visitatielandschap) lager uit.

In juli 2019 heeft de Hoge Raad de bezwaren van de KNMG tegen btw-heffing op activiteiten van de RGS afgewezen. De rechtszaak draaide om de vraag of de opleidings-, registratie- en erkenningsactiviteiten van de RGS vrijgesteld zijn van omzetbelasting. Met deze uitspraak van de Hoge Raad komt de procedure, die tien

jaar heeft geduurd, tot een einde. Hierdoor kon het restant van de voor het fiscaal advies gevormde voorziening vrijvallen ten gunste van het resultaat.

Verder gelden er sinds 1 januari 2020 nieuwe tarieven voor alle diensten van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS). De minister voor Medische Zorg en Sport heeft ingestemd met de nieuwe tarieven. Voor de erkenning als opleidingsinstelling hanteert de RGS vanaf 1 januari 2020 een jaarlijks abonnementstarief, met een vast en een variabel deel. Het positieve exploitatieresultaat, tezamen met de 15%-tariefopslag, zorgen ervoor dat we een forse stap kunnen zetten in de vorming van het gewenste continuïteitsvermogen.

Financiële projecten

In 2019 hebben we diverse administratieve processen gedigitaliseerd, zoals de workflow van de

inkoopfacturen en hebben medewerkers via MijnKNMG toegang tot hun loonstroken en declaraties. Binnenkort worden ook de externe (vacatie)vergoedingen gedigitaliseerd. Tot slot is de KNMG in 2019 overgestapt van huisbankier. Zowel voor het betalingsverkeer van het KNMG-bureau als van de districten is niet langer Deutsche Bank, maar ABN AMRO de nieuwe bank.

ICT

De KNMG werkt sinds 2019 samen met een nieuwe ICT-leverancier. Ctac uit Den Bosch scoorde niet alleen technisch goed, maar scoorde ook goed op het onderdeel gebruikersondersteuning. Na de succesvolle migratie in november is meteen een verbetertraject gestart om de infrastructuur robuuster en meer secure te maken. Dit programma loopt door in 2020.

Sinds 2018 werkt de KNMG met Sharepoint als systeem voor bestandsopslag en als ondersteuning voor het onderling samenwerken. In 2019 is hard gewerkt aan de gebruikersadoptie en is de inrichting van Sharepoint verder afgestemd op het onderling samen-

werken. Voor Ledenbeheer, HR en Financiën zijn projecten gestart voor verdere ontwikkeling. Deze lopen door in 2020.

De KNMG medewerkers gebruikten in 2019 samen 64 smartphones, 140 telefoonnummers, 152 headsets, 138 laptops, 177 beeldschermen, 55 dockingstations en 2 Mac's.

Communicatie

De implementatie van nieuwe positionering en slogan van de KNMG, Voorop voor dokter en zorg, was een belangrijk speerpunt voor de afdeling Communicatie & Public Affairs in 2019. Daarnaast werkten we mee aan de succesvolle actie Artsen slaan alarm om aandacht te vragen voor een rookvrije generatie. Verder liet de KNMG onder meer samen met andere zorgorganisaties haar stem horen over het voornemen van het ministerie van VWS om het BIG-nummer verplicht te laten vermelden door artsen. Ook organiseerde de afdeling de drukbezochte Carrièrebeurs en het al snel uitverkochte Jubileumcongres KNMG 170 jaar. Ter ere van dit jubileum verscheen een special bij Medisch Contact.

Naast deze activiteiten verzorgde de afdeling de verschillende nieuwsbrieven (zie vorig hoofdstuk) en het wekelijkse Federatienieuws in Medisch Contact. Tot slot beantwoordden we ruim 140 persvragen. Net als in voorgaande jaren ging een derde van de vragen van journalisten over de laatste levensfase, euthanasie en hulp bij zelfdoding. Daarnaast kwamen er veel vragen over de bescherming van het beroepsgeheim. Ook kwamen er vragen over kwetsbare patiënten.

Internationaal

Christiaan Keijzer vicepresident Europese artsenorganisatie

KNMG-bestuurslid Christiaan Keijzer is in januari 2019 verkozen tot vicepresident van de Europese artsensamenwerking Comité Permanente des Médecins Européens (CPME). In de CPME zijn nationale artsensamenwerkingen uit 28 Europese landen verenigd. De CPME zet zich in voor de kwaliteit van de medische beroepsuitoefening en artsensamenwerkingen in heel Europa.

**Jaarverslag van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG),
akkoord verklaard door het federatiebestuur op 11 juni 2020. En aangeboden aan de AV op 2 juli 2020.**

Artsenfederatie KNMG vertegenwoordigt 60.000 artsen en studenten geneeskunde. Van de KNMG maken deel uit De Geneeskundestudent, de Federatie Medisch Specialisten, de Koepel Artsen Maatschappij en Gezondheid (KAMG), de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD), de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB), de Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskunde (NVVG) en de Vereniging van Specialisten ouderengeneeskunde (Verenso). Naast het landelijk bestuur en de acht federatiepartners kent de KNMG regionaal actieve districten.

Carin Littooi

Sylvia van den Burg

René Héman

Christiaan Keijzer

KNMG

Postbus 20051, 3502 LB Utrecht
088 - 440 4242
info@fed.knmg.nl
www.knmg.nl

Bent u lid van een van onze federatiepartners en heeft u een juridische of medisch-ethische vraag?
Bel dan kosteloos voor advies de KNMG Artseninfolijn via (088) 440 4242

Teksten: Naomi van Esschoten

Opmaak: Lawine visuele communicatie, Utrecht

Heeft u vragen of opmerkingen over het jaarverslag? Stuur een e-mail naar communicatie@fed.knmg.nl.